VNÍMANIE CESTOVNÉHO RUCHU V MIKROREGIÓNE TERMÁL

Daša Oremusová

Abstract

Contribution deals with the possible solutions for development of tourist industry in the countryside on example of microregion Termal that is located in the southern part of the Nitra district and north-east part of Nove Zamky district. It consists of 12 villages concentrated around the village of Podhajska. The main recreational potential of the microregion are the healing geothermal springs. Thanks to this precious natural source this region becomes an important recreational area not only in the region of Nitra and Slovakia, but the Czech Republic, Poland, Germany and Hungary.

Keywords: regional development, countryside, microregion, potential of tourism, perception research

Úvod

Problematika rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky je jednou z významných a preferovaných oblastí regionálneho rozvoja Slovenska. V predchádzajúcich obdobiach bolo na úrovni SR vypracovaných a schválených viacero strategických ako aj koncepčných dokumentov ako napr. Národný program rozvoja cestovného ruchu (2001) Stratégia rozvoja cestovného ruchu (2005) Koncepcia rozvoja cestovného ruchu (2005) Nová stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013 (2007).

Navrhované stratégie a koncepcie však pri svojej realizácii nemôžu byť úspešné bez zapojenia nižšej a priamo najnižšej časti štátnej samosprávy. Nezastupiteľné úlohy tak začínajú v posledných rokoch plniť najmä miestne a regionálne samosprávy, na ktoré v roku 2002 prešli kompetencie aj v oblasti cestovného ruchu. Oblasť cestovného ruchu sa zároveň stáva veľmi atraktívnou a významnou časťou ekonomiky malých regiónov resp. mikroregiónov najmä vidieckych oblastí, ktoré vhodným využitím a zapojením miestneho potenciálu môžu dosiahnuť naštartovanie svojho regionálneho rozvoja (Hasprová, 2006, 2007).

Podmienkami pre rozvoj cestovného ruchu sú však okrem lokalizačných a realizačných predpokladov aj selektívne predpoklady, určujúce spôsobilosť ale aj záujem spoločnosti zúčastniť sa na cestovnom ruchu. Pohľad na vnímanie cestovného ruchu tak môže významnou mierou prispieť k zisteniu nárokov

návštevníkov na cestovných ruch, resp. možností obyvateľstva z hľadiska jeho participácie na rekreačných aktivitách (Krogmann, 2005).

Vnímanie cestovného ruchu hodnotíme na príklade mikroregiónu Termál, ktorý predstavuje záujmové združenie obcí v okolí Termálneho kúpaliska Podhájska. Ťažiskovou formou cestovného ruchu je v mikroregióne kúpeľný a zdravotný cestovný ruch. Predmet činnosti mikroregiónu je však značne širší a zahŕňa aktivizáciu a koordináciu všetkých ekonomických, kultúrnych a spoločenských subjektov tak, aby bol maximálne využitý potenciál na dosiahnutie ekonomickej, kultúrnej a spoločenskej prosperity celého mikroregiónu so špecifickým zameraním práve na cestovný ruch pri akceptovaní princípov trvalodržateľného rozvoja.

Teoreticko-metodické východiská

Rozvoj cestovného ruchu podobne ako mnohé ďalšie oblasti rozvoja regiónu je ovplyvňovaný dvomi skupinami faktorov. Na jednej strane je to objektívne existujúci potenciál regiónu, ako potenciál prírodných zdrojov, tak i potenciál ľudský vrátane produktov ľudskej činnosti. Na druhej strane je to subjektívne vnímanie regiónu, teda verejná mienka o regióne – imidž regiónu. Je zrejmé, že obidve skupiny faktorov spolu úzko súvisia, vychádzajúc zo skutočnosti, že imidž regiónu je priamo úmerný kvalite jeho potenciálu a môže významnou mierou ovplyvňovať jeho regionálny rozvoj. V základe je možné rozdeliť imidž na vnútorný a vonkajší imidž. Vnútorný imidž teda obraz, ktorý sa tvorí u ľudí v regióne žijúcich, kladie dôraz predovšetkým na osobné kontakty a skúsenosti ľudí z miesta, nezostáva však pod vplyvom masmédií bezo zmeny. V regióne existujú známe (pregnantné) symboly, ktoré poznajú všetci ľudia žijúci v regióne ale tiež typy menších spoločenských znakov zdôrazňujúce regionálnu identitu. Vonkajší imidž, teda obraz, ktorý sa tvorí u ľudí majúcich svoj životný priestor mimo regiónu, je rozhodujúcim spôsobom ovplyvňovaný masmédiami, prípadne skúsenosťami získanými pri návšteve regiónu. Pregnantné symboly regiónu sú často masmédiami zdôrazňované a rozhodujúcou mierou ovplyvňujú názor tvoriaci obraz – image regiónu (Dokoupil, 1999).

Na hodnotenie vnímania cestovného ruchu v mikroregióne sme využili dotazníkové prieskumy, ktoré sme realizovali v dvoch základných perцепčných skupinách. Prvou skupinou bola vzorka 670 respondentov vybraných z obyvateľov samotného mikroregiónu (10% ekonomicky aktívneho obyvateľstva z každej obce). V rámci perцепčného prieskumu „Vzťah obyvateľstva k vlastnej obci a k mikroregiónu Termál“ vyjadrovalo obyvateľstvo nielen vzťah k potenciálnym návštevníkom, ale aj svoj pohľad na mikroregión ako na miesto dovolenky a oddychu. Druhú skupinu predstavovali 169 účastníci cestovného ruchu v stredisku

mikroregiónu v Podhájskej. Prostredníctvom perцепného výskumu „Podhájska ako stredisko cestovného ruchu“ hodnotili návštevníci jednotlivé atribúty cestovného ruchu.

Vymedzenie územia mikroregiónu Termál a jeho stručná geografická charakteristika

Mikroregión Termál leží v južnej časti Nitrianskeho kraja a v severovýchodnej časti okresu Nové Zámky. Rozkladá sa v okolí obce Podhájska, združujúc spolu s Podhájskou 12 obcí v tejto oblasti - Bardoňovo, Čechy, Dedinka, Dolný Ohaj, Hul, Maňa, Kolta, Pozba, Radava, Trávnica a Veľké Lovce. Na rozlohe 206,36 km² sústreďuje 14 087 obyvateľov (r. 2006) pri priemernej hustote 68,26 obyvateľov na km².

Územie mikroregiónu sa rozkladá na Podunajskej pahorkatine. Väčšina územia má tak typický pahorkatinový charakter s nadmorskými výškami 150-287 m so širokými plochými chrbtami a úvalinovitými dolinami. Špecifickou danosťou územia je výskyt minerálnych termálnych vôd v rámci hydrogeotermálnej oblasti levicekej kryhy a levicekej tektonickej línie na styku Západných Karpát a Západopanónskej panvy s najvýznamnejšou lokalitou v Podhájskej a najnovšie aj v Bardoňove. Geotermálne vody územia tu predstavujú silne mineralizované vody (19,6 g.l⁻¹) nátriovo-chloridového typu. Tepelnou kapacitou (80°C) sú zaraďované medzi žriedla.

Z hospodárskeho hľadiska je v mikroregióne tradičným dominantným odvetvím poľnohospodárstvo, ktoré nadobúda napriek prírodným a spoločenským podmienkam popri cestovnom ruchu len druhoradý význam.

Územie zároveň disponuje pomerne dobrou dopravnou dostupnosťou do okresného mesta Nové Zámky ako i do krajského sídla Nitra prostredníctvom ciest I. a II. triedy a železničných tratí (Oremusová, 2000).

Predpoklady mikroregiónu Termál pre cestovný ruch

Územie mikroregiónu Termál má významný potenciál pre rozvoj rôznych foriem cestovného ruchu, ktorý vychádza zo spôsobilosti územia poskytnúť vhodné podmienky pre jeho rozvoj a ktorý robí dané územie príťažlivým a atraktívnym pre návštevníkov a rekreantov. Z hľadiska rajonizácie cestovného ruchu zaraďujeme mikroregión do levického regiónu s rekreačným centrom regionálneho významu v Podhájskej (Mariot, 2002).

V oblasti lokalizačných predpokladov dominujú prírodné predpoklady, kde je hlavným rekreačným potenciálom mikroregiónu výskyt geotermálnych vôd, prostredníctvom ktorých sa územie stáva významnou rekreačnou oblasťou nielen

pre obyvateľov Nitrianskeho kraja a Slovenska, ale aj Česka, Poľska, SRN a Maďarska. Okrem toho má mikroregión k dispozícii ďalší prírodný potenciál, ako napr. vhodné klimatické podmienky vďaka teplej a prevažne teplej nížinnej klíme, zvlnený pahorkatinný reliéf Podunajskej pahorkatiny, spleť menších vodných tokov (Liska, Trávnický potok, Lovčiansky potok, atď.), vodné nádrže (Trávnica I., Trávnica II., Jasová, Maňa, resp. Slanica), lesné komplexy spolu s rozptýlenou zeleňou, stepnú faunu v rámci 16 poľovníckych revírov, chránené územia (prírodná rezervácia Žitavský luh, prírodná pamiatka Potok Chrenovky, prírodná pamiatka Meander Chrenovky, prírodná pamiatka Rieka Žitava, 5 chránených areálov v podobe parkov pri kaštieloch, 3 lokality s chránenými stromami, chránené vtáčie územie Žitavský luh).

Kultúrno-historické predpoklady dokumentujú sakrálné pamiatky (kláštor, kostoly, kalvárie, sochy svätých, božie muky), regionálne pútnické miesto (Studnička v Pozbe), svetské pamiatky (kaštieľ Kelecsényovcov v Bardoňove, Tarischov, Szemzőho a Rudnyianszkeho kaštieľ v Trávnici, kúria Liphayovcov v Trávnici), archeologické náleziská (Dedinka), prvky ľudovej architektúry (ľudové domy v Radave, vo Veľkých Lovciach, vínne pivnice v Mani, Radave), technické pamiatky (veterná studňa v Trávnici, vodný mlyn v Mani), pamätné izby v podobe obecných múzeí (Maňa, Veľké Lovce), zachovávaná remeselná výroba (paličkovanie, košíkárstvo, výroba keramiky a sviečok a pod.), kultúrne tradície a podujatia (Slávnosti ľudových remesiel v Podhájskej) a ďalšie.

Realizačné predpoklady zastupuje predovšetkým vybudované termálne kúpalisko s celoročnou prevádzkou s komplexnou ponukou služieb v Podhájskej, ubytovacie a stravovacie služby (Podhájska, Radava, Trávnica), vybudované športové zariadenia (tenisové kurty v Trávnici a v Podhájskej, športový areál vo Veľkých Lovciach, lyžiarsky vleč v Čechách), vyznačená sieť turistických a cykloturistických chodníkov, dokončená vodovodná a plynovodná sieť a čiastočne vybudovaná kanalizačná sieť (Podhájska, Bardoňovo, Veľké Lovce) (Oremusová, 2003).

Vnímanie cestovného ruchu v mikroregióne Termál

V rámci prvého percepčného výskumu zameraného na vzťah obyvateľstva k vlastnej obci a k mikroregiónu Termál sme posudzovali **vnímanie cestovného ruchu obyvateľmi mikroregiónu Termál**. V zásade sme pritom zaznamenali pozitívny vzťah obyvateľov mikroregiónu k potenciálnym návštevníkom územia. Z výsledkov prieskumu vyplynula *ústretovosť obyvateľov voči turistom*. Na súkromí by ich bolo ochotných ubytovať 69 % opýtaných a naopak 26 % nemá záujem o ubytovanie turistov v svojich domovoch. Najväčšia ochota bola pritom zaznamenaná v obciach Čechy, Hul a Podhájska. Najväčší nezáujem bol v obciach

Dedinka a Pozba, v ktorých v súčasnosti nie sú žiadne ubytovacie kapacity a samotné obyvateľstvo neprichádza vo väčšej miere do styku s turistami najmä v dôsledku väčšej vzdialenosti od obce Podhájska. Vo svojej záhrade by poskytlo stanovanie turistom 72 % opýtaných. Turistov by vo svojej záhrade ubytovali predovšetkým obyvatelia obcí Čechy, Maňa a Veľké Lovce a zamietavý postoj mali opýtaní v Podhájskej a Trávnici, ktorí ubytovávajú väčšinu turistov Termálneho kúpaliska Podhájska na súkromí, k čomu majú vybudovanú či upravenú infraštruktúru.

Obyvateľstvo územia sa vyjadrovalo aj k *možnosti strávenia dovolenky v mikroregióne Termál*. V prípade dobre vytvorených podmienok by strávilo 48 % opýtaných v mikroregióne 1 týždeň dovolenky, 23 % by si zvolilo 2 týždne, 41 % by strávilo v území 3 týždne a 23 % by využilo územie mikroregiónu na celé obdobie dovolenky. Z hľadiska cestovného ruchu považovali opýtaní za *najzaujímavejšie miesta v mikroregióne Termálne kúpalisko Podhájska* (63 %), Mariánsku Čepaď (16 %), rybníky (8 %), poľovné revíry (6 %), kaštiele (4 %) a pútnické miesto Studnička (3 %).

Za *najatraktívnejšie miesto dovolenky v mikroregióne Termál* respondenti (68 %) považovali Termálne kúpalisko Podhájska. Medzi ďalšími dovolenkovými miestami sa objavovali: lyžiarsky vleč v obci Čechy, kaštieľ v Bardoňove, rybník v Mani, Trávnici, v Dolnom Ohaji a vo Veľkých Lovciach, poľovný revír v Podhájskej, Pozbe, Dedinke, Radave a v Huli a hajlochy v Mani a v Radave. Takmer 1/10 respondentov by si za miesto dovolenky zvolila svoju vlastnú domácnosť.

Z hľadiska *perspektív rozvoja cestovného ruchu* (graf č. 1) preferujú obyvatelia mikroregiónu pre zatraktívnenie územia viaceré aktivity. Za najdôležitejšie považujú zvýšenie ubytovacích kapacít (29 % respondentov). Z ďalších aktivít navrhovali opýtaní dobudovanie infraštruktúry (16 %), organizovanie kultúrnych podujatí (17 %) ako aj vyššiu propagáciu mikroregiónu (14 %). Súbor navrhovaných aktivít dopĺňalo vybudovanie cykloturistických trás (10 %), obnova kultúrnych pamiatok (7 %) a rozvoj agroturistiky (7 %).

Prostredníctvom druhého percepčného prieskumu sme skúmali **vnímanie cestovného ruchu návštevníkmi v Podhájskej**.

V rámci prieskumu bolo zistené, že najvyužívanejším *spôsobom ubytovania návštevníkov* je hotelové ubytovanie, ktoré zahŕňa na základe poskytovaných služieb aj viaceré penzióny, ktoré uplatnilo pri svojom pobyte 31,4 % návštevníkov. Po ňom nasleduje ubytovanie na súkromí, ktoré preferuje 26,6 % respondentov. Menší záujem je o ubytovanie v štandardne nižších penziónoch (20,1 %) a vo vlastných stanoch alebo karavanoch (11,2 %).

Z hľadiska *frekvencie návštevnosti* strediska respondentmi prevládali 60,9 % návštevníci, ktorí už dovolenku na danom mieste absolvovali v minulosti,

čo je pozitívne zistenie pre cestovný ruch územia a jeho ďalší rozvoj.

Graf č. 1: Perspektívy rozvoja územia mikroregiónu Termál pre účely cestovného ruchu podľa respondentov (r. 2005)

Graph 1: Perspectives of regional development in Microregion Termal for sake of tourist industry according to respondents

Zdroj: Oremusová, 2005 (vlastný prieskum)

Prostredníctvom druhého percepčného prieskumu sme skúmali **vnímanie cestovného ruchu návštevníkmi v Podhájskej**.

V rámci prieskumu bolo zistené, že najvyužívanejším *spôsobom ubytovania návštevníkov* je hotelové ubytovanie, ktoré zahŕňa na základe poskytovaných služieb aj viaceré penzióny. Pri svojom pobyte by ich uplatnilo 31,4 % návštevníkov. Po ňom nasleduje ubytovanie na súkromí, ktoré preferuje 26,6 % respondentov. Menší záujem je o ubytovanie v penziónoch s nižším štandardom (20,1 %) a vo vlastných stanoch alebo karavanoch (11,2 %).

Z hľadiska *frekvencie návštevnosti* strediska respondentmi prevládali v 60,9 % návštevníci, ktorí už dovolenku na danom mieste absolvovali v minulosti, čo je pre cestovný ruch územia a jeho ďalší rozvoj pozitívne zistenie.

Ďalšou sledovanou oblasťou medzi respondentmi bola ich *dĺžka pobytu* v mieste dovolenky, pričom v priemere prevládali respondenti s 5-7 dňovými pobytmi.

V rámci prieskumu sme tiež sledovali *informačné zdroje návštevníkov o mieste pobytu ako aj spôsob zabezpečenia dovolenky*. Väčšina opýtaných sa o mieste svojej dovolenky dozvedela od známych (47,9 %). Ďalšími informačnými zdrojmi boli rodina (25,4 %), tlač a internet (16,6 %), katalóg cestovnej kancelárie

(6,5 %) a rozhlas (3,6 %). Medzi opýtanými prevažovali v 75,1 % respondenti, ktorí si pobyt zabezpečovali individuálne.

Graf č. 2: Spokojnosť respondentov s vybranými atribútmi cestovného ruchu v stredisku cestovného ruchu Podhájska (r. 2005)

Graph 2: Contentment of respondents with selected attributes of tourist industry in centre Podhájska

A - ubytovacie služby, B - stravovacie služby, C - čistota bazénov, D - možnosti zábavy, E - sortiment potravinárskych obchodov, F - pohostinnosť, G - možnosť poznania okolia, H - adekvátnosť ceny k poskytovaným službám

Zdroj: Oremusová, 2005 (vlastný prieskum)

V ďalšej časti hodnotili návštevníci formou školských známok *vybrané atribúty cestovného ruchu* (graf č. 2). V hodnotení ubytovania sa najčastejšie objavovala dvojka, ktorá bola takmer zhodná s priemernou známkou 1,9. Stravovacie služby dosiahli priemerné hodnotenie 1,8, pričom najčastejšou známkou bola opäť dvojka (44 %). Čistotu bazénov ohodnotili návštevníci priemernou známkou 2,1, pri najviac frekventovanej dvojke (48 %). Výrazne najhoršie obstáli v známkovaní možnosti zábavy, ktoré dosiahli priemernú známku 3,0, pri výraznom zastúpení trojok (29 %), štvoriek (17 %) ale i päťiek (16 %). Sortiment potravinárskych obchodov získal od návštevníkov priemerné hodnotenie

2,3 s početným zastúpením dvojok (45 %) a trojok (30 %). Vysoko pozitívne bola hodnotená pohostinnosť obyvateľstva, ktorá dosiahla priemernú známku 1,8, kde svoju maximálnu spokojnosť vyjadrilo jednotkou 44 % respondentov. Určité rezervy vykazuje stredisko aj v poskytovaných možnostiach poznania okolia, keďže v priemernom hodnotení dosiahla daná oblasť hodnotenie 2,1, pri najväčšej početnosti dvojok (46 %). Poslednou zisťovanou podmienkou spokojnosti bola adekvátnosť ceny k poskytnutým službám, ktorú ohodnotili opýtaní v priemere známku 2,3, pri najpočetnejšom zastúpení dvojok (40 %).

Záver

Jednu z možností regionálneho rozvoja územia predstavuje využitie jeho rekreačného potenciálu. Na území mikroregiónu Termál sa rekreačný potenciál už do značnej miery využíva ale územie disponuje ešte ďalšími možnosťami a zároveň aj záujmom o danú oblasť nielen zo strany miestnych obyvateľov, ale aj samotných účastníkov cestovného ruchu.

Výsledky percepčných výskumov výstižne poukazujú na atraktivnosť územia mikroregiónu u miestnych obyvateľov, ktorí vnímajú mikroregión nielen ako miesto svojho bydliska, ale aj ako miesto svojej dovolenky. Za najatraktívnejšie miesto je pri tom v území považované Termálne kúpalisko Podhájska. Okrem daného strediska cestovného ruchu si spája obyvateľstvo svoju dovolenku v území aj s ďalšími viac či menej zaujímavými miestami mikroregiónu, čím prezentuje svoj pozitívny vzťah k územiu a zároveň potvrdzuje, že sa cíti v príslušnom území dobre. Prostredníctvom realizovaného percepčného prieskumu sme sledovali značný sociálny potenciál územia mikroregiónu Termál, ktorý sa prejavuje predovšetkým v záujme obyvateľstva o spoluprácu, v jeho ústretovosti a pohostinnosti ako aj v záujme o podnikanie v oblasti cestovného ruchu. Nemenej zaujímavé je územie mikroregiónu prostredníctvom strediska cestovného ruchu Podhájska pre návštevníkov, z ktorých si prevažná väčšina volí územie mikroregiónu opätovne za miesto svojej dovolenky.

Príspevok bol spracovaný v rámci riešenia grantových projektov UKF v Nitre CGA VI/6/2006 Geografia v regionálnom rozvoji a CGA VI/12/2007 Regionálny rozvoj Nitrianskeho kraja.

Literatúra

Dokoupil, J. 1999. Problémy regionálneho rozvoje prihraničných okresů (na príkladu regionu Tachovsko). In: Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Presoviensis. Prírodné vedy, Folia Geographica, roč. XXXII.,

1999, č. 3, s. 240-243. ISBN 80-88722-64-0

Hasprová, M. 2006. Rozvojový potenciál mikroregiónov Horného Požitia. In: Rozvoj vidieka v kontexte integrácie SR do EU. Nitra : SPU, 2006, s. 59-65. ISBN 80-8069-808-2.

Hasprová, M. 2007. Problémy vidieckych obcí Horného Požitia - vnímanie a realita. In: Geografické informácie 11. Problémy geografického výskumu Česka a Slovenska. Nitra : UKF, 2007, s. 88-96. ISBN 978-80-8094-137-6.

Krogmann, A. 2005. Aktuálne možnosti využitia územia Nitrianskeho kraja z hľadiska cestovného ruchu. Geografické štúdie 10. Edícia: Prírodovedec č. 185. Nitra : UKF, 2005. 218 s. ISBN 80-8050-888-7

Mariot, P. 2002. Regióny a centrá cestovného ruchu. Mierka 1 : 1 000 000. In: Atlas krajiny SR. Hrnčiarová, T. ed. Bratislava : MŽ SR, 2002, s. 135. ISBN 80-88833-27-2

Oremusová, D. 2003. Vybrané prvky územného rozvoja Mikroregiónu Termál. In: Geografie XIV. : Geografické aspekty stredoevropského priestoru. Brno : MU, 2003. s. 196-200. ISBN 80-210-3208-1

Oremusová (Záhoráková), D. 2000. Združenia a mikroregióny okresu Nové Zámky a ich význam v regionálnom rozvoji. In: Geografické štúdie 7: Stredoeurópsky priestor. Nitra : UKF, 2000. s. 310-315. ISBN 80-8050-543-8

THE PERCEPTION OF TOURISM IN THE MICROREGION TERMAL

Summary

Developmental potential of the countryside differs from the potential of urban areas. One of the possible solutions for countryside development is using of its recreational potential. This has already been used in microregion Termal, still there are more hidden and unused possibilities. There are various natural treasures like water sites, forest complexes, protected areas etc. that are waiting to be used in the future. Also cultural and historical sights represent enormous potential of the micro-region which can help to develop the tourist industry after needed reconstruction. More cultural and community events (presented in mass-media) can help to increase an attraction of the countryside. Tradition and preserved workmanlike production create essential parts of the countryside, too. The area offers various forms of development of tourist industry like countryside tourism, wine tourism or agrotourism that are closely connected to the traditional environment and individual additional activities.

RNDr. Daša Oremusová, PhD.

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra

E – mail: doremusova@ukf.sk

Recenzoval: Doc. RNDr. Alfred Krogmann, PhD.